

Центр тестування
при Міністерстві охорони здоров'я України

НАПЕРЕДОДНІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄДКІ **МІЖНАРОДНІ ОСНОВИ МЕДИЦИНИ (IFOM). МАЄМО ЗНАТИ**

Спеціальність «Медицина»

*«Три шляхи ведуть до знання:
шлях роздумів – найбагатіший,
шлях наслідування – найлегший,
шлях досвіду – найгірший»*

Конфуцій, стародавній мислитель та філософ Китаю

Центр тестування продовжує серію аналітичних дописів напередодні запровадження єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ).

У попередньому дописі, з метою прогнозування результатів складання двох компонентів ЄДКІ у 2018/2019 н.р., Центр тестування підготував аналітичний матеріал, у якому зібрав дані складання іспиту «Крок 1» та іспиту з англійської мови професійного спрямування у 2017/2018 н.р. для трьох спеціальностей: «Медицина», «Стоматологія», «Фармація». Він доступний на сайті Центру тестування та на його сторінці у Facebook за посиланням <https://goo.gl/uWsu7t>.

Цей аналітичний допис зосереджено на одній спеціальності – «Медицина». Для цієї спеціальності до ЄДКІ включено «новий» для України іспит – міжнародний іспит з основ медицини (базові науки), який студенти-медики третього курсу складатимуть вже у 2018/2019 н.р.

Нижче представлено матеріал, підготовлений Центром тестування з метою ознайомлення студентської та освітянської спільноти з історією створення міжнародного іспиту з основ медицини, станом його впровадження, метою його використання та досвідом різних країн у його імплементації.

Медична освіта, що базується на доказах. The BEME Collaboration (Best Evidence Medical Education)

Для багатьох сфер діяльності людини принцип доказовості став необхідною умовою розвитку та успіху. Усі судження та висновки мають бути зроблені на основі сучасних надійних наукових доказів. Подібного принципу у світі дотримуються не тільки сучасні лікарі, але й політики, правознавці і освітяни.

У медицині вже у 90-ті роки використання знань, заснованих на найкращих доказових матеріалах і ведення пацієнтів згідно цих принципів вважалося «добросовісним, недвозначним та розсудливим». А станом на 1999 рік, після 6 років свого існування, міжнародна Кохранівська співпраця розширилася до понад 50 експертних груп, члени яких вивчали та вивчають ефективність медичних засобів та методик лікування шляхом проведення систематичних оглядів.

Спостерігаючи за неабияким розвитком доказової медицини, освітяни в сфері медичної освіти задалися питанням: «Чому ті самі принципи не можуть бути застосовані також і у медичній освіті?». Питання було вирішено у серпні 1999 року під час зустрічі членів Асоціації медичної освіти Європи (Association for Medical Education in Europe, AMEE) у швейцарському місті Лінчепінг. За ініціативи Рональда Хардена (нагадаємо, що саме він є автором методу стандартизованого оцінювання практичних навичок медиків OSCE) та завдяки роботі міжнародної групи фахівців було засновано Співробітництво з найкращих доказів у сфері медичної освіти (The Best Evidence Medical Education (BEME) Collaboration).

The BEME Collaboration – це міжнародна група експертів, університетів та професійних організацій, відданих ідеї розвитку медичної освіти за принципами доказовості. Український Центр тестування починаючи з 2000 року активно співпрацює з цією групою.

Реалізацію своїх ідей Співтовариство вбачає шляхом: поширення інформації, що дозволяє викладачам, заінтересованим особам в медичній освіті та професії приймати рішення, засновані на найкращих доказових матеріалах; проведення наукових оглядів з різних сфер медичної освіти, що затребувані освітянами; ***створення культури «доказовості» в освіті серед викладачів, навчальних закладів та державних органів.***

В практиці доказової медичної освіти було визначено 6 основних кроків, які має виконати будь-яка особа, що зацікавлена в найкращих освітніх результатах:

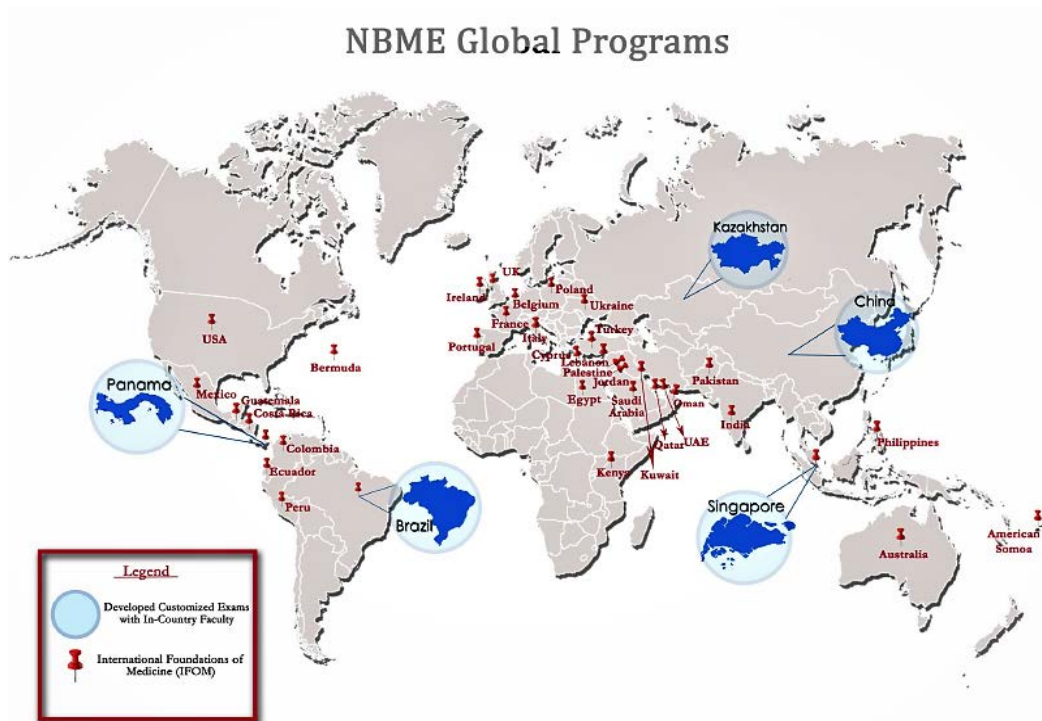
1. формулювання питання/проблеми;
2. розвиток стратегії з пошуку даних, що допоможуть у вирішенні питання/проблеми;
3. збір первинних даних;
4. оцінка доказовості цих даних;
5. запровадження змін;
6. оцінка запроваджених змін.

Центр тестування, повністю підтримуючи ідеї «The BEME Collaboration» та дотримуючись принципу доказовості, провів пошукову роботу та проаналізував отримані дані, в результаті чого було підготовлено аналітичний матеріал «МІЖНАРОДНІ ОСНОВИ МЕДИЦИНИ (IFOM). МАЄМО ЗНАТИ», який оприлюднюється в рамках громадського обговорення Стратегії реформування медичної освіти в Україні.

Міжнародний іспит з основ медицини (International Foundations of Medicine, IFOM). Історія. Стан впровадження та використання у світі

Іспит IFOM вперше було проведено у 2007 році у вигляді CSE (клінічні науки), який впроваджувався консорціумом медичних навчальних закладів Португалії, Італії та Данії. Співробітники NBME вірили, що у зв'язку з відсутністю єдиного ліцензійного чи кваліфікаційного медичного іспиту у Європейському регіоні, подібна ініціатива буде особливо корисною та матиме попит. Нажаль, після впровадження IFOM CSE, до 2011 року попит на іспит стрімко знижувався, що вказувало на відсутність зацікавленості в ньому європейських колег. Навпаки, найбільшими регіонами з росту зацікавленості виявилися країни Латинської Америки та Середнього Сходу.

Переломним моментом в історії іспиту було запровадження у 2011 році IFOM BSE (базисні науки), який складала більшість студентів, що вже мали досвід з іспитом з «клінічних наук». Саме з 2011 року розпочинається популяризація іспиту по всьому світу.

З презентації президента NBME з 2018 року Пітера Кауфракиса на VI Міжнародному конгресі медичної освіти в Бразилії, червень 2018 рік

Загалом, за весь час свого існування IFOM було проведено у 29 наступних країнах: Австралії, Бельгії, Бермудських Островах, Бразилії, Колумбії, Республіці Коста-Рика, Кіпрі, Данії, Еквадорі, Гватемалі, Ісландії, Італії, Катарі, Лівані, Мексиці, Норвегії, Омані, Об'єднаних Арабських Еміратах, Палестинській національній адміністрації, Панамі, Перу, Польщі, Португалії, Сінгапурі, Сполученому Королівстві, Сполучених Штатах Америки, Іспанії, Нідерландах та Україні.

Хочемо наголосити, що це загальний список країн, що використовували IFOM за всю історію його існування.

Станом на 2018 рік офіційних даних з кількості актуальних країн-користувачів немає, оскільки відповідно до внутрішньої політики NBME дані щодо тих країн, де IFOM використовується на індивідуальному рівні окремими навчальними закладами, не розголошується.

Усі знайдені Центром тестування матеріали є доступними у відкритих інтернет-джерелах або уточнені у NBME, який є партнером Центру тестування з 1999 року – часу його створення.

Також варто зазначити, що усі вищенаведені країни не є постійними «користувачами» та в певні роки окремі країни відмовлялися від проведення іспиту, а деякі «додавалися» у список. До того ж, *іспит IFOM майже в усіх країнах не є загальнонаціональним, а використовується або в індивідуальному порядку (студентом у комп'ютерному центрі тестування Prometric), або окремими клінічними установами, або окремими вищими медичними навчальними закладами певної країни.*

Для наочності, наводимо приклади такого використання:

- у Лівані IFOM використовується Американським університетом Бейрута як обов'язковий випускний іспит, вступний іспит для післядипломної освіти та інструмент підготовки своїх студентів до складання USMLE Step 1, Step 2 СК;
- у Перу та Сінгапурі IFOM використовується тільки деякими медичними школами (згідно з World Directory of Medical Schools в Перу всього функціонує 20 медичних ЗВО, а у Сінгапурі 3);
- у столиці арабського емірату Катар – місті Доха Медична корпорація «Хамад» використовує IFOM з метою відбору резидентів до свого закладу.

За весь час свого використання **на національному рівні іспит IFOM BSE не проводився ЖОДНОГО РАЗУ В ЖОДНІЙ КРАЇНІ**, а іспит IFOM CSE проводився та проводиться тільки у **ТРЬОХ країнах**: Республіках Коста-Рика та Панама, а також в Омані.

Пропонуємо ознайомитися з кожною країною більш детально.

IFOM CSE у Панамі, Коста-Риці та Омані

Республіка Панама. Населення – 3,2 млн.

Згідно зі Світовим довідником закладів медичної освіти (World Directory of Medical Schools), у Панамі функціонує 4 медичних навчальних заклади [2].

На прохання Республіки Панама та Медичної школи Університету Панамі (Universidad de Panamá Facultad de Medicina), NBME забезпечує проведення іспитів на території країни з 2002 року. Спочатку іспит мав назву «Панамський іспит з відбору в резидентуру». Він складався з 200 запитань множинного вибору, перекладених на іспанську мову, 75% з яких клінічного профілю, а 25% з базисних наук. Іспит проводився щорічно у форматі «папір-та-олівець» (paper-and-pencil format) [7]. Це був «унікальний» іспит, що містив в собі запитання з клініки та основних наук, підготовлений NBME для Республіки Панама.

Використання IFOM CSE як іспиту для відбору в інтернатуру розпочалося у 2014 році.

Республіка Коста-Рика. Населення – 4,5 млн.

Проведенням та організацією іспиту займаються Фонд соціального страхування Коста-Рика (Caja Costarricense de Seguro Social, CCSS) та Центр стратегічного розвитку та інформації у галузі охорони здоров'я та соціального забезпечення (Centro de Desarrollo Estratégico e Información en Salud y Seguridad Social, CENDEISSS). Функціонує 8 університетів з медичними школами, у які запрошують громадян США, які не змогли вступити до американських медичних шкіл, не склавши вступний іспит MCAT.

З 2017 року іспит IFOM CSE є обов'язковим для усіх студентів 8-ми вищих медичних навчальних закладів країни. При успішному складанні іспиту студент має право пройти останній етап навчання в університеті – інтернатуру.

**Інтернатура в Коста-Риці – це останній рік навчання у медичному університеті, під час якого студент стажується у лікарнях.*

У 2016 році іспит проводився з «діагностичною» метою - національний прохідний мінімум у 411 балів не пододало 30% студентів.

У 2017 році за результатами IFOM CSE до інтернатури не вступило 25% студентів-медиків Коста-Рики [6].

Оман. Населення - 3,4 млн.

Згідно зі Світовим довідником закладів медичної освіти (World Directory of Medical Schools), у Омані функціонує 2 медичних навчальних заклади [2]:

- Медичний коледж Оману (Oman Medical College) – приватний медичний заклад, що функціонує з 2001 року (місто Сухар);
- Медичний коледж Університету султана Кабуса (Sultan Qaboos University College of Medicine) – державний медичний заклад, що функціонує з 1986 року (місто Маскат, столиця Оману).

Рада Оману зі спеціалізації в медицині (Oman Medical Specialty Board, OMSB) – автономний орган, що займається спеціалізацією випускників медичних коледжів. Форма післядипломної освіти – резидентура.

Задля вступу в резидентуру, випускник медичного коледжу має пройти інтернатуру (наприклад, на базі коледжу Університету султана Кабуса) та скласти іспит IFOM CSE [3, 4]. Реєстрація на цей іспит (та вступ на резидентуру) проходить самостійно випускником через спеціальну форму, що надає OMSB [5]. Подальше проведення іспиту адмініструє OMSB, сповіщаючи студентів щодо дати та місця проведення іспиту. Як зазначено на офіційному сайті OMSB, іспит IFOM складають у міжнародному комп'ютерному тестовому центрі Prometric.

За даними Центру тестування, іспит «Крок 2. Загальна лікарська підготовка» у 2018 році складав один студент із Оману. Іспит «Крок 2» цей студент не склав. Жоден Студент з Панами або Коста-Рики у 2018 році іспит «Крок 2» не складала.

Співпраця NBME з Україною, Бразилією та Казахстаном

УКРАЇНА

Впровадженню ліцензійних іспитів в Україні передувала майже 5-річна наукова, організаційна та міжнародна діяльність спеціалістів в галузі медичної освіти.

Технологія, яка була покладена в основу ліцензійних іспитів, обговорювалася протягом 1996-1998 років на Всеукраїнських семінарах за участю представників усіх медичних навчальних закладів. У 1996 році Україна була в складі першої міжнародної делегації, яка мала можливість відвідати Національну Раду медичних екзаменаторів (NBME), де наші фахівці вивчали принципи стандартизованої оцінки медичних знань.

Широке обговорення та підтримка технології ліцензійних іспитів в Україні призвели до того, що до розпочатого у 1996 році педагогічного експерименту з впровадження ліцензійних іспитів, в якому брали участь 2 медичні навчальні заклади, за власним бажанням приєдналися майже всі українські медичні навчальні заклади. А після затвердження наказом МОЗ України від 14.08.98 №251 «Положення про систему ліцензійних іспитів», бажання взяти участь у впровадженні цієї системи висловили усі навчальні заклади України, які здійснюють підготовку за напрямом «Медицина» та «Фармація».

Після трьох років загальнонаціонального діалогу, реалізуючи Меморандум між NBME та МОЗ України, у 1999 році за участі експертів Асоціації медичної освіти Європи, атестаційних рад США (NBME) та Канади (MCC) створено Центр тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямів підготовки «Медицина» і «Фармація».

У 2000 – 2001 рр. за рекомендації NBME, Центр медичної освіти (СМЕ) при Асоціації медичної освіти Європи (АМЕЕ) під координацією Рональда Хардена допомагають в розбудові Центру тестування в Україні.

У 2003 році на конференції Асоціації медичної освіти в Європі (АМЕЕ) *Центр тестування було визнано першою спеціалізованою атестаційною організацією в Україні та країнах СНД, що є унікальною для Східної Європи*, а методика формування банку тестових завдань із залученням викладачів медичних ЗВО (як форми ефективного впровадження ідей та залучення до співпраці) визнана прогресивною. *Програма ліцензійних іспитів України була рекомендована іншим країнам, які впроваджують ліцензійні або сертифікаційні іспити, як модель для використання.*

Окрім NBME та АМЕЕ підтримку Центру тестування надавали Освітня комісія закордонних медичних випускників (Educational Commission on Foreign Medical Graduates (ECFMG)), Рочестерський Університет штату Нью-Йорк та Центр медичної освіти Університету Данді в Шотландії.

У 2014 році у своєму листі до Міністра МОЗ України президент NBME 2000-2017 рр. Дональд Мельник зазначає, що:

- «...Центр тестування створив систему, що базується на західних принципах надважливого оцінювання і одночасно реалізує інноваційні підходи, які адаптовані для України...»;
- «...за 20 років Центр тестування перетворився у важливого гравця медичної освітнянської спільноти, учасника реформування медичної освіти для підвищення якості, та одної з небагатьох пост-радянських структур, які відомі та визнані серед світової спільноти...»;
- «...мені приємно визнати, що я посилаюсь на роботу Центру тестування на багатьох міжнародних конференціях з медичної освіти та ліцензування як першокласний приклад того, як одна країна може швидко відійти від застарілих концепцій регулювання медичних кадрів та розбудувати високоякісні, справедливі та ефективні системи оцінювання для захисту здоров'я пацієнтів та для забезпечення системи об'єктивного оцінювання лікарів...».

Згодом, у 2017 році почесний президент NBME 2000-2017 рр. Дональд Мельник та керівник міжнародних програм NBME Бет Ґалахер відвідують Центр тестування та проводять експертизу технології формування банку та оцінки якості оцінювання. Під час візиту експертами було схвалено існуючу систему формування національного банку тестових завдань та методик оцінювання їх якості.

Цього ж року Центром тестування спільно з NBME на базі сертифікованого організацією «Prometric» комп'ютерного класу проведено три сесії іспиту IFOM CSE у комп'ютерному web-форматі англійською мовою. Іспити проходили у червні-липні та грудні-лютому 2017 року та у березні 2018 року. В цих іспитах взяли участь **за власним бажанням 156** студентів, серед яких – 12 українських.

Центр тестування у 2018-2019 продовжує пряму співпрацю з NBME та розширює можливості для наших студентів – наступна сесія іспиту IFOM CSE у 2018 році може бути складена як англійською, так і українською мовами.

БРАЗИЛІЯ

Бразилія була однією серед перших країн, що запроваджувала іспит IFOM у своїй системі медичної освіти, але з певних причин відмовилася від його подальшого проведення. Для бразильських студентів іспит був занадто довгим – 4 години на 160 питань. До того ж, Бразилію не влаштовували: тривалість обробки результатів IFOM – майже місяць, закритість контенту іспиту та неможливість його опублікувати.

Не дивлячись на невідповідність іспиту традиціям Бразилії, цей досвід був достатньо корисним. І у 2011 році одна з найбільших лікарень у Латинській Америці (Сирійсько-Ліванський госпіталь) та консорціум медичних навчальних закладів (CREMESP) у співробітництві з NBME розпочинає розробку власного продукту для ліцензування майбутніх лікарів з метою: розвитку культури оцінювання; покращення стандартів в охороні здоров'я; захисту населення від некваліфікованих фахівців. NBME зі свого боку допомагав у проведенні технічної експертизи та адмініструванні іспиту.

В результаті 2 років (!) обговорень та розробок, з 2013 року розпочався пілотний проект «Оцінювання досягнень студентів-медиків+» (Evaluación del desempeño de estudiantes de medicina+, ADEM+). Метою іспиту було:

- просувати та підтримувати систему оцінювання студентів-медиків, а також лікарів в перші 2 роки післядипломного навчання;
- підтримати оцінку навчальних програм медичних університетів.

У 2013 році було проведено оцінювання навчальних досягнень студентів в кінці 3, 4, 5 та 6 років навчання, а у 2014 та 2015 роках відбулися іспити для майбутніх лікарів на 1-му та 2-му роках післядипломного навчання. Іспит ADEM+ розроблявся та проводився NBME з обов'язковим переглядом тестових завдань спеціалістами Бразильської медичної школи.

У зв'язку зі зниженням попиту на іспит серед студентів, зміною керівництва Сирійсько-Ліванського госпіталю та недостатньою підтримкою іспиту ADEM+, у 2016 році його було реорганізовано та створено новий продукт – «Кваліфікація в медицині» (Qualifications in Medicine, QM). Тепер іспит складається на 3-му (QM1) та 5-му (QM2) році навчання, а також з метою відбору в резидентуру на 6-му році навчання (QMR). Змістом тестових завдань та їх редакцією займається новий фаховий комітет Бразильської медичної школи. З 2018 року, окрім Сан-Паулу, іспит впроваджуватиметься у інших регіонах Бразилії. Співпраця з NBME та його роль у впровадженні ліцензійних іспитів у країні продовжуються.

КАЗАХСТАН

На сьогодні Казахстан тільки починає розбудовувати свою систему атестації та ліцензування лікарів. В рамках плану заходів на 2011-2015 роки з 2011 року в Республіці Казахстан розпочалася реалізація Державної програми розвитку охорони здоров'я. Як результат, у 2012 році було створено Республіканський центр оцінки знань та навичок (РЦОЗН) у місті Астана, місією якого є захист населення через розробку та впровадження інструментів оцінки професійної компетенції лікарів. Згодом Центр розпочинає співпрацю з NBME, який після свого візиту до Казахстану у 2015 році рекомендує створити Центр оцінювання, незалежний від Міністерства охорони здоров'я. Такий орган має передбачати можливість надавати офіційний дозвіл від громадських та медичних спеціалістів Республіки на практичну діяльність лікарів. Дослухавшись до порад американських колег, у грудні 2017 року створюється Національний центр незалежного екзаменування (Національний центр незалежимої екзаменації, НЦНЭ, *укр. НЦНЕ*) – самостійно регульована, некомерційна, недержавна організація у сфері охорони здоров'я, на яку, крім проведення атестаційних іспитів на етапі післядипломної підготовки, покладено також розробку та впровадження ліцензійних іспитів у Республіці Казахстан.

Іспит IFOM BSE та CSE проводився у вересні 2018 року серед студентів 3-тїх та 5-тїх курсів, загальною кількістю 170 чоловік із трьох медичних ЗВО Казахстану. Іспит складався англійською мовою та мав на меті оцінити рівень підготовки майбутніх лікарів з міжнародних основ медицини та зробити перший крок у переході до ліцензування лікарів Казахстану. У листопаді 2018 року планується провести тестування російською мовою для 650 студентів семи медичних ЗВО.

Основна мета проведення IFOM у Казахстані – підготуватися до впровадження з 2020 року власних ліцензійних іспитів згідно стандартів NBME (те, що український Центр тестування почав робити ще з 1999 року).

Варто зауважити та звернути увагу на кількість студентів, що складають IFOM у Казахстані. За оцінками Центру тестування, виходячи з даних Асоціації вищих навчальних закладів Республіки Казахстан, випуск із медичних вищих навчальних закладів у 2018 році склав понад 3000 випускників, що дає можливість приблизно оцінити кількість студентів-медиків, що навчаються у країні.

Що дає використання IFOM?

Коротко зупинимося на теорії та практиці застосування стандартизованих тестів. Існує два методи оцінювання:

- критеріальне оцінювання – встановлення рівня «склав»/«не склав» та визначення ступеня його досягнення;
- норм-орієнтоване оцінювання – ранжування осіб, які тестуються, за перцентильною шкалою (100 бальною).

Теоретично для кожного методу оцінювання має створюватися окремий стандартизований тест, який для першого (критеріального) методу базується на чітко визначеному **змістовому контенті** (для прикладу – на стандарті освіти чи програмі), а для другого (норм-орієнтованого) методу – тест будується відповідно до мети тестування. На практиці у більшості випадків один і той самий стандартизований тест може використовуватися для критеріального оцінювання, **якщо визначено зміст оцінювання**, або для норм-орієнтованого оцінювання для ранжування осіб, що тестуються, з чітко визначеною метою (**відбір за кращим результатом**).

Наведемо приклади із застосування стандартизованих тестів в Україні.

Функцію критеріального оцінювання виконують тести ЗНО при Державній підсумковій атестації школярів (ДПА) при затверджених програмах оцінювання, а функцію норм-орієнтованого оцінювання ці ж тести виконують при відборі абітурієнтів при вступі у ЗВО.

Ліцензійні іспити «Крок» виконують функцію критеріального оцінювання для визначення досягнення студентом рівня професійної компетентності, визначеної стандартом за встановленим критерієм. Критерій встановлюється *для мінімального рівня професійної компетентності*, без наявності якого студент не може переходити на наступний етап навчання (іспит «Крок 1») або отримати диплом (іспит «Крок 2»). Функцію норм-орієнтованого оцінювання іспити «Крок» виконують при ранжуванні навчальних закладів, визначенні 10% кращих індивідуальних результатів студентів/інтернів за іспит тощо.

Для наведених прикладів стандартизованих тестів в якості критеріального оцінювання обов'язковими є затверджені Програми оцінювання (як для ЗНО) та стандарти вищої освіти (як для іспиту «Крок»).

- *Іншими словами, критеріальне оцінювання передбачає розробку тесту згідно СТАНДАРТУ в освіті. Стандартом при розробці тесту для ЗНО є навчальні програми у школах, а для тестів «Крок 1», «Крок 2» та «Крок 3» галузеві стандарти вищої освіти.*

Отже, застосування іспиту IFOM, як критеріального оцінювання **потребує затвердження змісту оцінювання**, що визначений міжнародними стандартами, на основі яких цей іспит розроблений, та включення його в систему підготовки майбутніх лікарів.

Застосування іспиту IFOM наведеними вище країнами показує, що він використовується як інструмент норм-орієнтованого тестування для реалізації

функції ранжування для відбору. Такий відбір може здійснюватися на основі національно встановленого балу, або міжнародного. Перший розраховується психометристами NBME за запитом країни, що проводить IFOM. Другий обов'язково щорічно переглядається NBME і публікується в офіційній довідці “Score Interpretation Guide” (станом на 2018 рік він складає 602). На прикладі Коста-Рики бачимо, що введенню IFOM як обов'язкового передував пілотний запуск іспиту, після якого вивчалися психометричні показники та встановлювався національний бал для цієї країни (для Коста-Рика загальнонаціональним було встановлено бал 411).

На сьогодні представники МОЗ переконані, що IFOM дає можливість порівняти результати наших студентів із «міжнародним стандартом». Таке порівняння (на думку МОЗ) може здійснюватися в межах сформованої International Comparison Group (ICG) – показника, розробленого Національною Радою медичних екзаменаторів (NBME). На жаль, Центру тестування не вдалося отримати більше деталей щодо ICG від офіційного представника NBME, тому висновки робилися виходячи з тієї інформації, яка є на їх офіційному сайті.

Результат міжнародної порівняльної групи (International Comparison Group, ICG) – це статистичний показник, який представлений у перцентильній шкалі. Отримавши свій результат, екзаменованим має змогу побачити який відсоток студентів склали іспит гірше за нього, а який краще.

На сьогодні, за даними NBME, показник ICG для IFOM CSE та BSE включає в себе 7596 (!) екзаменованих з Американського континенту (25,2%), Азії включно з Середнім Сходом (14,3%), Європи (34,2%) та Океанії (26,3%), що склали іспит IFOM CSE у період з 2012 по 2017 роки у свій випускний рік навчання у медичній школі. NBME зазначає, що іспит використовувався з різними цілями та ставками, а також з істотною різницею у рівні навчання екзаменованих, різним рівнем підготовки та різною мотивацією, що в значній мірі впливає на загальну картину цього показника. Наголошується, що більшість екзаменованих, результати яких увійшли в показник ICG, склали іспит як проміжний контроль, або підсумковий контроль (іспит з низькими ставками).

Далі, задля розуміння того, яка саме когорта студентів входить у поняття ICG, пропонуємо розглянути більш детально мету складання іспиту IFOM:

1. тестування перед клінічною практикою або після неї;
2. обов'язковий випускний іспит в медичній школі;
3. вступ до резидентури/інтернатури;
4. підготовка до Step 1 або Step 2 СК (на університетському рівні);
5. визначення ефективності власної підготовки до резидентури або до Step 1 та Step 2 СК;
6. внутрішні дослідження вищих медичних навчальних закладів різних країн світу.

Отже, жодного прикладу використання IFOM BSE, як обов'язкового кваліфікаційного іспиту немає, а тому порівняння результатів усіх наших студентів із міжнародною порівняльною групою, до якої входять студенти, що складають іспит з

різною метою та різним рівнем мотивації є некоректним. На думку Центру тестування НЕ МОЖНА порівнювати результат загальнонаціонального іспиту з показником, що представляє собою збірну величину результатів студентів, що склали іспит в ІНДИВІДУАЛЬНОМУ порядку.

Вважаємо, що єдиним можливим варіантом використання отриманого результату може бути порівняльний аналіз медичних ЗВО України. Але Центр тестування щороку проводить подібне дослідження із використанням результатів іспитів «Крок». Чи є доцільним витратити значну кількість коштів на проведення порівняльного аналізу медичних ЗВО нашої країни відповідно до «міжнародного стандарту»?

З метою *співставлення середніх результатів складання іспиту IFOM CSE* між студентами, які навчаються в Україні та студентами інших країн, у відкритих джерелах нам вдалося знайти лише середні результати складання іспитів IFOM CSE студентами Казахстану.

Нижче наводимо дані, які зіставляються:

- результати складання іспиту IFOM CSE 156 студентами за власним бажанням у комп'ютерному веб-форматі **в Україні** (105 студентів 6 курсів, що склали у грудні 2017 року; звернемо увагу, що серед цих студентів у грудневу сесію іспит склали іноземні студенти, які не склали «Крок 2»; 51 студент 6 курсу у березні 2018 року).
- результати складання іспиту IFOM CSE **в Казахстані** у вересні 2018 року під час проведення NBME пілотних тестувань IFOM CSE та IFOM BSE для 170 студентів-медиків з 3-ох навчальних закладів (170 студентів – вибірка із загальної кількості студентів Казахстану і орієнтовної кількості учасників, що за оцінками Центру тестування складає 6000).

Середній результат іспиту IFOM CSE серед студентів 6-х курсів **Казахстану** становить **298,6 балів** [9].

Середній результат іспиту IFOM CSE серед студентів 6-х курсів **України** становить:

- серед студентів 6-х курсів України у березні 2018 року становить **399 балів**; для цих студентів середній результат складання іспиту «Крок 2» становить 78,7%;
- серед студентів, які не склали іспит «Крок 2» у 2017 році, та склали IFOM CSE у грудні 2017 року становить **287,8 балів**; для цих студентів середній результат складання іспиту «Крок 2» становить 46,8%.

Отже, *співставлення середніх результатів складання іспиту IFOM CSE* студентами України та Казахстану (іспит складався англійською мовою) свідчить, що *середній результат для іноземних студентів, які навчалися в Україні та не склали іспит Крок 2, менший лише на 11 балів за результат студентів*

Казахстану. А результат добровільного складання іспиту студентами 6-х курсів України більший на 101 бал за результат казахських студентів.

Підсумовуючи

Статус та використання іспиту IFOM у світі

За весь час свого існування на національному рівні іспит IFOM BSE (базові науки) **не проводився ЖОДНОГО РАЗУ В ЖОДНІЙ КРАЇНІ**, а іспит IFOM CSE (клінічні науки) проводився та проводиться тільки у **ТРЬОХ країнах**: Республіках Коста-Рика та Панама, а також в Омані.

Майже в усіх країнах іспит IFOM використовується або в індивідуальному порядку (студентом у центрі тестування **Prometric**), або **окремими клінічними установами, або окремими вищими медичними навчальними закладами.**

Педагогічні умови використання іспиту IFOM в Україні як обов'язкового

Будь-яке критеріальне оцінювання передбачає розробку тесту згідно СТАНДАРТУ в освіті. Як приклад, стандартом при розробці тесту для ЗНО є навчальні програми у школах, а для тестів «Крок 1», «Крок 2» та «Крок 3» галузеві стандарти вищої освіти.

Застосування іспиту IFOM в Україні, як критеріального оцінювання, **потребує затвердження змісту оцінювання** та включення його в систему підготовки лікарів. Заявлені NBME «міжнародні стандарти», що використовуються при створенні тестового матеріалу для IFOM, на жаль, у відкритих інтернет-джерелах знайти не вдалося. Тому, використання цього іспиту як критеріального оцінювання є некоректним, оскільки очевидно, що наші студенти навчалися за програмами, які не відповідають змісту тих стандартів, що використовує NBME при розробці IFOM.

Використання іспиту IFOM в Україні, що відповідає світовим практикам

Україна була однією з перших країн, яка за допомогою NBME почала розробляти та запроваджувати національні ліцензійні іспити. Система удосконалюється та розвивається. Доказом позитивного впливу національних ліцензійних іспитів на якість підготовки лікарів в Україні є співставлення результатів складання іспиту *IFOM CSE* студентами України та Казахстану.

Як бачимо, започатковане у 2017 році Центром тестування спільно з NBME складання іспиту *IFOM CSE* у WEB-форматі студентами, які добровільно, свідомо та самостійно приймають рішення щодо складання іспиту відповідає сучасним практикам, яких Центр тестування притримуватиметься і надалі.

Тому, вважаємо, що завданням навчальних закладів та МОЗ має бути стимулювання та підтримка ініціатив, які базуються на сучасних міжнародних практиках та доказах.

Співпраця України та NBME

Досвід Бразилії показує, що навіть за відсутності умов для проведення такого іспиту як IFOM, існують інші шляхи покращення системи медичної освіти в країні. Бразильські колеги знайшли свій «рецепт» успіху шляхом співпраці з NBME та розробки власного ліцензійного іспиту.

Центр тестування співпрацює з NBME з 1996 року по теперішній час. За цей період ми змінювалися, дослухалися до порад наших колег та завжди йшли тільки вперед. Експерти NBME відзначали унікальність нашої організації та прогресивність нашої роботи. З великим задоволенням ми продовжуватимемо співпрацю з нашими партнерами з метою впровадження найкращих світових практик в оцінюванні медичних знань в Україні.

Ми неодноразово наголошували, що готові до змін та активно їм сприяємо. На нашу думку, тільки розумна популяризація іспиту серед наших студентів та складання ними іспиту добровільно (що є загальноприйнятою міжнародною практикою) призведуть до якісних змін в освіті. Центр тестування сприятиме саме розумному та зваженому підходу до впровадження IFOM BSE та CSE. Формуючи у студентів та освітянської спільноти України негативне ставлення до подібних ініціатив поспішним впровадженням іспиту IFOM, на жаль, призведе до кроку назад у реформі освіти, а не навпаки.

Тому, поспішаємо розумно, базуючись на досвіді та доказах, а не тимчасових рішеннях та власних уявленнях!

Джерела:

1. <https://www.nbme.org/ifom/cse.html>
2. <https://search.wdoms.org/>
3. <https://www.squ.edu.om/medicine/Acadamic-Programs/Undergraduate/Internship-Program>
4. [https://www.squ.edu.om/Portals/6/docs/Program/Internship%20Program/Handbook%20of%20Interns%20\(New%20Layout%20Revised%201\)%2014%20June%202017.pdf?ver=2017-06-18-104436-673](https://www.squ.edu.om/Portals/6/docs/Program/Internship%20Program/Handbook%20of%20Interns%20(New%20Layout%20Revised%201)%2014%20June%202017.pdf?ver=2017-06-18-104436-673)
5. http://www.omsb.org/App_Obout/HTMLEditor/DocumentsGallery/users_documents/IFOM%20Clinical%20Science%20Examination%20Application%20Form%20AY%202017-2018.pdf

6. <http://www.ccss.sa.cr/noticia?prueba-ifom-2017-mostro-un-mejor-rendimiento-de-las-universidades-en-carreras-de-medicina>
7. https://www.researchgate.net/profile/Jacob_Pearce/publication/258250492_Assessment_of_medical_students%27_learning_outcomes_in_Australia_Current_practice_future_possibilities/links/5600d9d308aeba1d9f84e6b7/Assessment-of-medical-students-learning-outcomes-in-Australia-Current-practice-future-possibilities.pdf
8. <https://news.kaznmu.kz/ректор-казнму-встретился-со-студента/>